RETTENS DOM (Første Afdeling)

6. april 1995 *

I sag T-144/89,

Cockerill Sambre, tidligere Steelinter SA, Bruxelles, ved advokaterne Michel Waelbroeck og Alexandre Vandencasteele, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Norbert Koch, Enrico Traversa og Julian Currall, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, bistået af advokaterne Nicole Coutrelis og André Coutrelis, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: fransk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, H. Kirschner, og dommerne C.W. Bellamy, B. Vesterdorf, R. García-Valdecasas og K. Lenaerts,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

1 Nærværende sag vedrører Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1, herefter benævnt »beslutningen«), hvorved fjorten producenter af armeringsnet blev pålagt en bøde for overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Det produkt, der er genstand for Kommissionens beslutning, er armeringsnet. Armeringsnet er præfabrikerede armeringer af glat eller profileret kold-

trukken ståltråd, som ved punktsvejsning i rette vinkler forbindes til et net. Det benyttes inden for næsten alle anvendelsesområder for armeret jernbetonkonstruktion.

2 Fra 1980 udviklede der sig inden for denne sektor på det tyske og franske marked samt Benelux-markedet en række aftaler og forskellige former for praksis, som ligger til grund for beslutningen.

3 Med hensyn til det tyske marked gav Bundeskartellamt den 31. maj 1983 tilladelse til et strukturkrisekartel bestående af de tyske producenter af armeringsnet. Tilladelsen blev forlænget én gang og udløb i 1988. Formålet med kartellet var en kapacitetsnedskæring, men kartelaftalen indeholdt også bestemmelser om kvoter og prisarrangementer, idet der dog kun blev givet tilladelse hertil i de første to år (126. og 127. betragtning til beslutningen).

4 Den franske Commission de la concurrence afgav den 20. juni 1985 en udtalelse vedrørende konkurrencesituationen på det franske marked for armeringsnet, som blev fulgt op af den franske økonomi-, finans- og budgetministers beslutning nr. 85-6 DC af 3. september 1985, hvorved der blev pålagt en række franske selskaber bøder for i perioden 1982-1984 at have truffet foranstaltninger og iværksat en praksis, som havde til formål og til følge at begrænse eller fordreje konkurrencen og at hindre, at markedet kunne fungere normalt.

5 Den 6. og 7. november 1985 foretog tjenestemænd fra Kommissionen i medfør af artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81, herefter benævnt »forordning nr. 17«), samtidigt og uden forudgående varsel kon-

trolundersøgelser hos syv virksomheder og to sammenslutninger af virksomheder, nemlig Tréfilunion SA, Sotralentz SA, Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL, Ferriere Nord SpA (Pittini), Baustahlgewebe GmbH (BStG), Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (Thibodraad), Bekaert NV, Syndicat national du tréfilage d'acier (STA) og Fachverband Betonstahlmatten eV. Den 4. og 5. december 1985 blev der foretaget yderligere kontrolundersøgelser hos ILRO SpA, G. B. Martinelli, Usines Gustave Boël NV (afdeling Trébos), Tréfileries de Fontaine-l'Évêque (TFE), Frère-Bourgeois Commerciale SA (FBC), Van Merksteijn Staalbouw BV og ZND Bouwstaal BV.

6 På grundlag af det materiale, som blev fundet ved kontrolundersøgelserne, og de oplysninger, som blev indhentet i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17, fandt Kommissionen, at de pågældende producenter fra 1980 til 1985 havde overtrådt traktatens artikel 85 ved en række aftaler og forskellige former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af leveringskvoter og priser for armeringsnet. Kommissionen indledte derfor proceduren i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17, og den 12. marts 1987 fremsendte den meddelelse af klagepunkter til de pågældende virksomheder. Virksomhederne har besvaret disse klagepunkter. Den 23. og 24. november 1987 fandt der en høring sted med deltagelse af repræsentanter for virksomhederne.

7 Efter afslutningen af denne procedure vedtog Kommissionen beslutningen. Det fremgår heraf (22. betragtning), at konkurrencebegrænsningerne havde form af en række aftaler og/eller samordnet praksis (herefter under ét benævnt »aftaler«) med det formål at fastsætte priser og/eller leveringskvoter samt at opdele markederne for armeringsnet. Aftalerne vedrørte forskellige delmarkeder (de franske og tyske markeder samt Benelux-markedet), men påvirkede samtidig handelen mellem medlemsstater, fordi der deltog virksomheder fra flere medlemsstater. Det anføres i beslutningen: »I det foreliggende tilfælde er der ikke så meget tale om en global aftale mellem samtlige producenter i alle de pågældende medlemsstater, som om et kompleks bestående af flere aftaler med til dels skiftende deltagere. Aftalekomplekset har dog ved at regulere de enkelte delmarkeder ført til en vidtgående regulering af en betydelig del af fællesmarkedet.«

8 Beslutningen har følgende ordlyd:

»*Artikel 1*

Virksomhederne Tréfilunion SA, Société métallurgique de Normandie (SMN), CCG (TECNOR), Société de treillis et panneaux soudés (STPS), Sotralentz SA, Tréfilarbed SA, henholdsvis Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA (nu Steelinter SA), Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos, Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (nu Thibo Bouwstaal BV), Van Merksteijn Staalbouw BV, ZND Bouwstaal BV, Baustahlgewebe GmbH, ILRO SpA, Ferriere Nord SpA (Pittini) og G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA har overtrådt EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, idet de i perioden fra den 27. maj 1980 til den 5. november 1985 i et eller flere tilfælde deltog i en eller flere aftaler og/eller samordnet praksis (karteller), som bestod i fastsættelse af salgspriser, begrænsning af afsætningen, opdeling af markederne og foranstaltninger med henblik på anvendelse af og kontrol med disse aftaler.

Artikel 2

De i artikel 1 nævnte virksomheder skal — såfremt de stadig er aktive inden for armeringsnet-sektoren i Fællesskabet — straks ophøre med de konstaterede overtrædelser (hvis dette endnu ikke er sket) og i fremtiden i forbindelse med deres armeringsnet-aktiviteter afholde sig fra enhver aftale eller samordnet praksis med samme eller lignende formål eller virkning.

Artikel 3

For de i artikel 1 anførte overtrædelser pålægges der nedenstående virksomheder følgende bøder:

1) Tréfilunion SA (TU) — en bøde på 1 375 000 ECU

2) Société métallurgique de Normandie (SMN) — en bøde på 50 000 ECU

3) Société des treillis et panneaux soudés (STPS) — en bøde på 150 000 ECU

4) Sotralentz SA — en bøde på 228 000 ECU

5) Tréfilarbed Luxembourg-Saarbrücken SARL — en bøde på 1 143 000 ECU

6) Steelinter SA — en bøde på 315 000 ECU

7) Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos — en bøde på 550 000 ECU

8) Thibo Bouwstaal BV — en bøde på 420 000 ECU

9) Van Merksteijn Staalbouw BV — en bøde på 375 000 ECU

10) ZND Bouwstaal BV — en bøde på 42 000 ECU

11) Baustahlgewebe GmbH (BStG) — en bøde på 4 500 000 ECU

12) ILRO SpA — en bøde på 13 000 ECU

13) Ferriere Nord SpA (Pittini) — en bøde på 320 000 ECU

14) G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA — en bøde på 20 000 ECU

...«

9 Ifølge beslutningen [14. betragtning og 195. betragtning, litra e)] er Tréfileries de Fontaine-l'Évêque (TFE) en produktionsenhed tilhørende Cockerill Sambre-koncernen. Til koncernen hører også virksomheden Frère-Bourgeois Commerciale SA (FBC), som markedsfører de af TFE fremstillede armeringsnet. Det fremgår endvidere af beslutningen, at FBC den 1. april 1986 ændrede navn til Steelinter SA, som er det sagsøgende selskab i denne sag. Ved erklæring af 30. december 1989 har Cockerill Sambre tilkendegivet at ville lade Steelinter træde i likvidation. På grundlag af denne beslutning har selskabet meddelt, at det fortsætter den af Steelinter anlagte sag. I det følgende omtales sagsøgeren både som FBC og TFE, uden at der herved tilsigtes nogen sondring.

Retsforhandlinger

10 Sagsøgeren har på denne baggrund ved stævning indgivet til Domstolens Justitskontor den 18. oktober 1989 anlagt nærværende sag med påstand om annullation af beslutningen. Ti af de tretten andre virksomheder, beslutningen er rettet til, har ligeledes anlagt sag.

11 Ved kendelser af 15. november 1989 har Domstolen i medfør af artikel 14 i Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 319, s. 1) henvist denne sag og de ti andre sager til Retten. Sagerne er registreret under nummer T-141/89 — T-145/89 og T-147/89 — T-152/89.

12 Ved kendelse af 13. oktober 1992 har Retten besluttet at forene sagerne med henblik på den mundtlige forhandling, idet de har forbindelse med hinanden, jf. procesreglementets artikel 50.

13 Ved skrivelser indgivet til Rettens Justitskontor i perioden mellem den 22. april og den 7. maj 1993 har parterne besvaret de spørgsmål, Retten havde stillet dem.

14 På grundlag af svarene på spørgsmålene og den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

15 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under den mundtlige forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993.

Parternes påstande

16 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Beslutningen annulleres, og Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Subsidiært annulleres beslutningens artikel 3, for så vidt der herved pålægges sagsøgeren en bøde på 315 000 ECU, eller mere subsidiært nedsættes bøden til et symbolsk beløb, og Kommissionen tilpligtes under alle omstændigheder at betale sagens omkostninger.

17 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Realiteten

18 Sagsøgeren har i det væsentlige fremført to anbringender til støtte for sine påstande. Det første anbringende støttes på, at traktatens artikel 85, stk. 1, er tilsidesat, og det andet på, at artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 er tilsidesat.

Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 85, stk. 1: beviset for aftalerne

I — *Det franske marked*

A — *Perioden 1981-1982*

Den anfægtede retsakt

19 Det anføres i beslutningen (23.-50. og 159. betragtning), at sagsøgeren fra april 1981 til marts 1982 deltog i en første serie af aftaler på det franske marked. Aftalerne omfattede på den ene side de franske producenter (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG og Sotralentz) og på den anden side de udenlandske producenter, som opererede på det franske marked (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, TFE, FBC og Tréfilarbed). Formålet hermed var at fastsætte priser og kvoter med henblik på at begrænse importen af armeringsnet til Frankrig.

Parternes argumenter

20 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen ikke har ført bevis for, at selskabet deltog i møder eller eventuelle aftaler. Selskabet havde ikke nogen interesse i at deltage i en aftale om opdeling af det franske marked, idet dets produktionsanlæg ikke var tilpasset de franske normer, og selskabet kom først i 1982 — efter en betydelig

prisstigning i Frankrig, hvorved det trods det uhensigtsmæssige produktionsanlæg blev konkurrencedygtigt — ind på det franske marked.

21 Det forhold, at sagsøgeren i et notat af 23. oktober 1981 (bilag 1 til meddelelsen af klagepunkter, 48. betragtning til beslutningen) uden at være vidende herom blev tildelt en kvote, er ifølge selskabet uden bevismæssig betydning, idet en kvoteaftale for at kunne fungere i praksis forudsætter, at også virksomheder, som ikke tilslutter sig denne, tillægges en skønsmæssigt fastsat kvote. Endvidere har sagsøgeren bestridt, at dokumentet kan tillægges bevismæssig værdi, idet det hidrører fra en udenforstående virksomhed. Hertil kommer, at den kvote, der blev tildelt selskabet, på ingen måde afspejler den økonomiske virkelighed, idet dets leverancer lå langt under den tildelte kvote (58 tons i stedet for 4 000), således som det fremgår af det omhandlede dokument.

22 Endvidere har sagsøgeren anført, at Kommissionen ikke over for selskabet kan påberåbe sig et håndskrevet notat fra det møde, som blev holdt i Paris den 1. april 1981 (bilag 25 til meddelelsen af klagepunkter), idet 49. betragtning til beslutningen, som vedrører dette notat, indledes med ordene: »Hvad angår Usines Gustave Boël ...«. Herudover har sagsøgeren anført, at der i notatet ikke udtrykkeligt henvises til selskabet, men til »Charleroi«, og selv om det måtte antages, at der med »Charleroi« menes sagsøgeren, er det omhandlede notat ikke bevis for, at mødet fandt sted, eller for formålet hermed, idet selskabet hverken deltog i mødet eller i vedtagelsen af en aftale. Endelig har sagsøgeren bemærket, at det anføres i notatet, at de belgiske producenters kvote på 8 000 tons »allerede [var] forhandlet«, og der var ingen grund til at drøfte kvoterne, hvis der allerede fandtes en aftale.

23 Kommissionen har heroverfor anført, at den kvote på 4 000 tons, som blev tildelt sagsøgeren, ikke er en »fiktiv« kvote, der ensidigt og abstrakt blev tildelt sagsøge-

ren for at få regnskabet til at gå op, og at det fremgår af notatet af 23. oktober 1981, at de belgiske producenters andel var inkluderet »i de seneste aftaler«.

24 Med hensyn til 49. betragtning til beslutningen har Kommissionen anført, at det forhold, at den indledes med en henvisning til en anden virksomhed, må anses for en redigeringsfejl, men denne fejl udelukker ikke, at betragtningen og det heri nævnte notat påberåbes over for sagsøgeren. Det er åbenbart, at der med »Charleroi« menes sagsøgeren, idet selskabets hovedsæde var i Charleroi, og i daglig tale omtales en virksomhed ofte med navnet på det sted, hvor det har hjemsted. Endelig har Kommissionen anført, at det forhold, at kvoterne allerede var forhandlet, ikke udelukker, at mødet vedrørte andre spørgsmål, såsom den praktiske gennemførelse af kvoterne og fordelingen heraf.

Rettens bemærkninger

25 Retten finder det på grundlag af de dokumenter, Kommissionen har fremlagt, bevist, at sagsøgeren deltog i aftalerne på det franske marked i 1981 og 1982. Det fremgår således af Ferriere Nord's notat (bilag 25 til meddelelsen af klagepunkter, 49. betragtning til beslutningen) vedrørende et møde i Paris den 1. april 1981 mellem de franske, italienske og belgiske producenter, at der »allerede« var »forhandlet« en kvote på 8 000 tons for de belgiske producenter. Med hensyn til Kommissionens brug af dette dokument kan sagsøgeren ikke bestride, at der med »Charleroi« menes selskabet. I daglig tale omtales en juridisk person eller en institution ofte med navnet på det sted, hvor vedkommende har hjemsted eller kontor. Endvidere kan sagsøgeren ikke gøre gældende, at 49. betragtning til beslutningen og det heri nævnte dokument ikke kan anvendes over for selskabet. Selv om beslutningen ikke er affattet på den mest hensigtsmæssige måde, blev notatet fremsendt til sagsøgeren, hvilket indebærer, at Kommissionen anså det for et bevis over for selskabet. Hvad endelig angår rækkevidden af ordene »allerede forhandlet« bemærkes, at som Kommissionen med rette har anført, kan et møde af denne karakter

have et meget varieret indhold, ud over forhandling af kvoter, og sagsøgerens opfattelse af, at der ikke var nogen grund til at diskutere kvoter, kan derfor ikke tiltrædes.

26 Endvidere viser et andet notat af 23. oktober 1981 fra Tréfilunion (bilag 1 til meddelelsen af klagepunkter, 46. og 48. betragtning til beslutningen), at den anden belgiske producents kvote ifølge »de seneste aftaler« androg 4 000 tons.

27 Kommissionen har med rette udledt af disse to dokumenter, at sagsøgeren ifølge de indgåede aftaler var blevet tildelt en kvote på 4 000 tons. Ifølge det andet dokument kritiserede Tréfilarbed den »urimeligt store andel, som italienerne og belgierne« fik tildelt ved aftalerne.

28 Med hensyn til anbringendet om, at sagsøgerens leverancer lå langt under selskabets påståede kvote, bemærkes, at en kvote indebærer et forbud mod at levere visse mængder og ikke en forpligtelse til at levere disse mængder. Det er således muligt at forhandle en kvote i håb om at kunne udnytte den, selv om dette ikke lykkes på grund af omstændighederne. Det må i denne forbindelse fastslås, at selv om sagsøgeren har anført, at selskabet ikke havde nogen interesse i at deltage i aftalerne på det franske marked, har det indrømmet, at selskabet i kraft af en betydelig prisstigning kunne forøge sit salg, idet selskabet med disse priser var konkurrencedygtigt. Dette viser dels, hvilken interesse selskabet havde i at deltage i en aftale, dels forklarer det, hvorfor selskabet ikke udnyttede den kvote, det havde forhandlet sig frem til i håb om en prisstigning, som ville have gjort det muligt for selskab at blive konkurrencedygtigt og dermed udnytte kvoten.

29 På grundlag af det anførte må det fastslås, at Kommissionen har ført tilstrækkeligt bevis for, at sagsøgeren deltog i aftalerne, hvis formål var at fastsætte priser og kvoter på det franske marked i perioden 1981-1982.

30 Sagsøgerens anbringende må herefter forkastes.

B — *Perioden 1983-1984*

Den anfægtede retsakt

31 Det gøres i beslutningen (51.-76. og 160. betragtning) gældende, at sagsøgeren deltog i en anden serie af aftaler. Aftalerne omfattede på den ene side de franske producenter (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG og Sotralentz) og på den anden side de udenlandske producenter, som opererede på det franske marked (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, TFE, FBC og Tréfilarbed). Formålet hermed var at fastsætte priser og kvoter med henblik på at begrænse importen af armeringsnet til Frankrig. Denne serie af aftaler blev gennemført mellem begyndelsen af 1983 og slutningen af 1984 og blev formaliseret ved en såkaldt »protocole d'accord«, vedtaget den 14. oktober 1983 for perioden fra den 1. juli 1983 til den 31. december 1984. Heri sammenfattedes resultaterne af forhandlingerne mellem de franske, italienske og belgiske producenter og Arbed vedrørende de kvoter og priser, der skulle anvendes på det franske marked, og kvoterne for Belgien, Italien og Tyskland blev fastsat til 13,95% af forbruget på det franske marked »som led i en aftale mellem disse producenter og de franske producenter«. Sagsøgeren overholdt ikke disse aftaler efter juni 1984 (76. betragtning til beslutningen).

Parternes argumenter

32 Sagsøgeren har anført, at selskabet ikke deltog i eventuelle aftaler på det franske marked i 1983-1984.

33 Ifølge sagsøgeren blev det telex af 24. maj 1983, der er nævnt i 55. betragtning til beslutningen, ikke fremsendt til selskabet, og det kan derfor ikke påberåbes over for det. Under alle omstændigheder er dette dokument ikke bevis for, at der fandtes en aftale, men derimod at der ikke fandtes en aftale, idet det fremgår af telexet, at »der nærmest er opnået en aftale«, dvs., at der endnu ikke var indgået en aftale.

34 Med hensyn til den såkaldte »protocole d'accord« fra oktober 1983 har sagsøgeren anført, at denne ikke indeholder aftaler, men en liste over aftaler, som skulle indgås. Der er ikke bevis for, at den heri omhandlede overenskomst blev indgået, og endnu mindre, at sagsøgeren deltog heri.

35 Hvad angår de dokumenter, som indeholder statistikker over sagsøgerens leverancer og oplysninger om markedsandele (bilag 41 og 42 til meddelelsen af klagepunkter, 62. betragtning til beslutningen), har selskabet anført, at de ikke viser, at selskabet deltog i den nævnte »protocole d'accord«. Selskabet fremsendte af velvilje oplysninger om sin eksport til Frankrig til »Association technique pour le développement de l'emploi du treillis soudé« (herefter benævnt »ADETS«) til brug ved sammenslutningens udarbejdelse af statistikker. Tabellerne indeholder kolonner med oplysninger om bøder og overførsel fra en periode til en anden af op til 15% af en ikke-udnyttet kvote, og sagsøgeren er ikke nævnt heri, hvilket viser, at selskabet ikke havde kvoter.

36 Endelig har sagsøgeren anført, at den franske Commission de la concurrence i sin udtalelse fastslog, at selv om den var i besiddelse af den nævnte »protocole d'accord«, havde de udenlandske producenter nægtet at deltage i disse aftaler.

37 Kommissionen har anført, at der ved flere af de i beslutningen nævnte dokumenter set i sammenhæng er ført bevis for, at sagsøgeren deltog i aftalerne i 1983-1984. Det drejer sig for det første om telexet af 24. maj 1983. Kommissionen har med hensyn til dette telex anført, at det er uden betydning, nøjagtigt på hvilket tidspunkt de belgiske producenter accepterede de kvoter, de var blevet tildelt. Telexet er bevis for, at de belgiske producenter deltog i drøftelserne og dermed i aftalen om opdeling af det franske marked. For det andet drejer det sig om en den såkaldte »pro-

tocole d'accord« fra oktober 1983. Ifølge præamblen hertil er formålet udtrykkeligt at regulere den belgiske, italienske og tyske import. For det tredje drejer det sig om ADETS' tabeller. Sagsøgerens argumentation om indhentning af forskud/efterslæb er ifølge Kommissionen ikke underbygget, idet den 15%'s-regel, sagsøgeren har påberåbt sig, kun fandt anvendelse på de franske virksomheder og Arbed (dvs. de virksomheder, som undertegnede protokollen). Dette viser ikke, at de »udenlandske« virksomheder ikke deltog i overenskomsten med de franske virksomheder, idet de »udenlandske« virksomheder deltog i den særlige overenskomst, der er nævnt i protokollen. Det samme gælder med hensyn til beregning af bøderne. Endvidere har Kommissionen anført, at sagsøgeren overholdt aftalen, idet gennemsnittet af leverancer i perioden januar-april 1984 androg 1,0025% af markedet, hvilket er tæt på selskabets kvote på 1,09%.

38 Endelig har Kommissionen med hensyn til udtalelsen fra den franske Commission de la concurrence anført, at denne kun var i besiddelse af den nævnte »protocole d'accord«, mens Kommissionen selv havde andre dokumenter, på grundlag af hvilke den fastslog, at der forelå en overtrædelse. Endvidere anser Kommissionen sig ikke for bundet af nationale myndigheders vurdering, navnlig ikke med hensyn til udenlandske virksomheder.

Rettens bemærkninger

39 Det bemærkes, at det i beslutningen gøres gældende, at sagsøgeren deltog i alle de aftaler på det franske marked (51. betragtning), som blev forberedt i første halvår 1983, og som afsluttedes med en »protocole d'accord«, hvori sammenfattedes resultaterne af de forskellige forhandlinger (60. betragtning). Ifølge beslutningen [60. betragtning, litra c)] fremgår »den belgiske deltagelse ... af selve 'protocole d'accord'«, mens den kvote, der blev tildelt FBC, fremgår af dokumenter indeholdende månedlige og kumulative sammenligninger mellem kvoterne og de faktiske leverancer (62. betragtning). Det anføres i beslutningen, at de belgiske selskaber i

maj og juni 1984 begyndte kumulativt at overskride deres kvoter (73. betragtning), og efter juni 1984 overholdt FBC og de øvrige virksomheder ikke længere aftalerne (76. betragtning).

40 Det må indledningsvis fastslås, at Kommissionen ikke har beviser for, at FBC deltog i drøftelserne vedrørende 1983. Sagsøgeren var således ikke til stede ved mødet i Milano den 23. februar 1983, hvor disse drøftelserne fandt sted (bilag 27 og 29 til meddelelsen af klagepunkter, 53. betragtning til beslutningen). Endvidere blev Sacilor's repræsentant, Chopin de Janvry's telex af 24. maj 1983 vedrørende et møde den 19. maj (bilag 30 til meddelelsen af klagepunkter, 55. betragtning til beslutningen) ikke fremsendt til sagsøgeren og kan derfor ikke påberåbes over for selskabet.

41 Det må imidlertid undersøges, om det af senere dokumenter kan udledes, at sagsøgeren deltog. Det bemærkes i denne forbindelse, at Kommissionen har fremlagt to typer dokumenter som bevis for, at FBC deltog i de kvoteaftaler, der blev indgået på det franske marked for perioden 1983-1984. Det drejer sig dels om et dokument med overskriften »protocole d'accord 'Treillis soudé'« af 14. oktober 1983, dels en række tabeller, som viser omsætningen og markedsandelen i januar, februar, marts, maj og juni 1984 for producenterne på det franske marked, og hvori der er en sammenligning af tallene med referencetal.

42 Det fremgår af indledningen til den såkaldte »protocole d'accord«, at det er nødvendigt at »begrænse og regulere de belgiske, italienske og tyske producenters (bortset fra Tréfilarbed) import, således at den fastsættes til 13,95% af markedet som led i en overenskomst mellem disse producenter og de franske producenter«, og dette tal svarer fuldt ud til det referencetal, som i tabellen er tildelt de belgiske og italienske producenter.

43 Denne fuldstændige overensstemmelse er navnlig interessant, fordi sagsøgeren var dybt involveret i udarbejdelsen af disse tabeller. Tréfilunion havde således i januar 1984 oplysning om sagsøgerens månedlige omsætning i Frankrig fra juli 1983, idet de er medtaget i tallet for selskabets samlede omsætning i tabellen fra januar 1984 (bilag 42 til meddelelsen af klagepunkter, 62. og følgende betragtninger til beslutningen). Sagsøgeren har ikke under sagens behandling for Retten bestridt, at tallene i tabellen i det store og hele svarer til sagsøgerens faktiske salg, og selskabet har ikke kunnet forklare, hvorfor disse tal af velvilje blev meddelt ADETS, som sagsøgeren ikke var medlem af på dette tidspunkt.

44 Hertil kommer, at tallene for sagsøgerens salg er opført i rubrikken »Total aftaleparterne«, og de sammenlignes i absolutte tal og i markedsandele med tallene i kolonnen »referencetal«.

45 Endelig underbygges disse forhold af, at det fremgår af et telex af 13. april 1984, at sagsøgeren blev indkaldt til et møde den 15. maj 1984. Formålet med mødet var »at gøre status over vort samarbejde, drøfte situationen på det europæiske marked og på grundlag heraf opstille en tidsplan for prisforhøjelser, som nærmere skal fastlægges, og den gensidige markedsindtrængning« (bilag 47 til meddelelsen af klagepunkter, 67. betragtning til beslutningen).

46 Hvad angår udtalelsen fra den franske Commission de la concurrence kan Retten ikke tiltræde sagsøgerens argument. For det første kunne Kommissionen, således som den med rette har anført, drage sine egne slutninger på grundlag af det bevismateriale, den havde, og som ikke nødvendigvis var det samme som det, den franske Commission de la concurrence havde. For det andet er Kommissionen ikke bundet af de nationale myndigheders vurdering, navnlig ikke når det drejer sig om udenlandske virksomheder.

47 Kommissionen findes herefter med rette at have fastslået, at sagsøgeren deltog i kvoteaftalerne vedrørende det franske marked indtil juni 1984.

48 Sagsøgerens anbringende må således forkastes.

II — *Benelux-markedet*

49 Det anføres i beslutningen, at sagsøgeren deltog i aftaler vedrørende Benelux-markedet, som navnlig omfattede fastsættelse af kvoter og priser.

A — *Aftalerne om kvoter*

Den anfægtede retsakt

50 Ifølge beslutningen [78. betragtning, litra b), og 171. betragtning] deltog sagsøgeren i aftaler mellem de tyske producenter og producenterne i Benelux-landene (»Breda-runden«). Aftalerne gik ud på, at der anvendtes kvantitative restriktioner på eksporten fra Tyskland til Belgien og Nederlandene, og der blev givet oplysninger til den belgisk-nederlandske gruppe om visse tyske producenters eksport.

Parternes argumenter

51 Sagsøgeren har anført, at det ikke kan gøres gældende over for selskabet, at det deltog i »kvoteaftaler mellem tyske producenter og producenter fra Benelux-landene«. Sagsøgeren har henvist til, at der i telexet af 15. december 1983 fra M. Müller, BStG, (bilag 65 (b) til meddelelsen af klagepunkter, 92. betragtning til beslutningen) fremsættes kritik over, at sagsøgeren havde et så betydeligt salg i Tyskland. Ifølge sagsøgeren bygger Kommissionens tankegang på den opfattelse, at de belgiske og tyske virksomheder var blevet enige om hver især at holde sig inden for deres respektive markeder og at begrænse deres eksport. Kommissionen har imidlertid erkendt, at TFE ikke deltog i en kvoteaftale på det tyske marked, hvilket i øvrigt underbygges af, at selskabet øgede sin eksport til Tyskland. Da sagsøgeren ikke deltog i en sådan aftale, ville det ikke have været muligt for selskabet at få de tyske producenter til at begrænse deres eksport til Benelux-landene.

52 Kommissionen har i svarskriftet anført følgende: »Det er korrekt, således som sagsøgeren har anført, at Kommissionen ikke over for selskabet har påberåbt sig, at det deltog i en kvoteaftale, hverken på Benelux-markedet eller på det tyske marked.« I retsmødet har Kommissionen på et spørgsmål fra Retten fastholdt dette. Kommissionen har forklaret, at sagsøgeren i stævningen talte om aftaler på Benelux-markedet, men ikke omtalte problemer med kvantitative restriktioner i eksporten fra Tyskland til Benelux. Ifølge Kommissionen var der en global aftale mellem »Breda-runden« og de tyske producenter, da det tyske strukturkrisekartel blev oprettet. Formålet med denne aftale var at sikre, at der ikke var gensidige forstyrrelser, samt sikre overholdelse af det tyske kartels priser og gensidig kontrol af mængderne. Kommissionen har ligeledes bekræftet, at den ikke over for sagsøgeren har gjort gældende, at selskabet deltog i aftalen om kvantitative restriktioner i eksporten til Tyskland, idet den ikke havde bevis herfor.

Rettens bemærkninger

53 Det bemærkes, at Kommissionen under sagens behandling for Retten har tilkendegivet, at den »ikke over for selskabet har påberåbt sig, at det deltog i en kvoteaftale, hverken på Benelux-markedet eller på det tyske marked«.

54 Det må imidlertid fastslås, at det i beslutningen gøres gældende, at sagsøgeren deltog i en sådan aftale (171. betragtning), og at sagsøgeren i stævningen har imødegået dette klagepunkt.

55 Det må herefter fastslås, at Kommissionen ikke har fastholdt dette klagepunkt under sagens behandling for Retten.

56 Under alle omstændigheder bemærkes, at telexet af 15. december 1983, der er nævnt i 171. betragtning til beslutningen, ikke kan antages at være bevis for, at sagsøgeren deltog i det omhandlede kartel. Der er ikke i dette telex støtte for en sådan konklusion, idet telexet nærmest er bevis for det modsatte. Der tales således om et tæt samarbejde med Boël/Trébos og ikke med sagsøgeren, der kritiseres for at have øget sin eksport til Tyskland.

57 Sagsøgerens anbringende må herefter tiltrædes, således at beslutningen annulleres, for så vidt det heri fastslås, at sagsøgeren deltog i aftaler med det formål at begrænse eksporten fra Tyskland til Benelux-landene.

B — *Aftalerne om priser*

Den anfægtede retsakt

58 Ifølge beslutningen [78. betragtning, litra a) og b), samt 163. og 168. betragtning] har sagsøgeren deltaget i aftaler om priser indgået mellem de største producenter, der afsatte deres produkter på Benelux-markedet, indbefattet ikke-Benelux-producenter, og i aftaler indgået mellem de tyske producenter, som eksporterede til Benelux-landene, og de øvrige producenter, der afsatte deres produkter på Benelux-markedet, om overholdelse af de priser, som blev fastsat for dette marked. Ifølge beslutningen blev disse aftaler indgået ved de møder, som blev afholdt i Breda og Bunnik (Nederlandene) mellem august 1982 og november 1985. I disse møder deltog i hvert fald (168. betragtning til beslutningen) Thibodraad, Tréfilarbed, Boël/Trébos, FBC, Van Merksteijn, ZND, Tréfilunion og blandt de tyske producenter i hvert fald BStG. Beslutningen bygger på dette punkt på en række telexer, som Tréfilunion's agent i Benelux-landene sendte til selskabet. Disse telexer indeholder præcise oplysninger om hvert møde (dato, sted, deltagere, fraværende, emne (drøftelse af markedsforholdene, forslag og beslutninger vedrørende priser), fastsættelse af tid og sted for det næste møde).

Parternes argumenter

59 Sagsøgeren har erkendt at have deltaget i møderne i Breda og Bunnik, men har anført, at disse møder ikke havde et konkurrencebegrænsende formål, og der er således ikke tale om en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

60 Ifølge sagsøgeren var det eneste formål med møderne at udveksle oplysninger mellem deltagerne med henblik på at fastlægge det ideelle prisniveau for armeringsnet. En sådan informationsudveksling kan ikke påvirke konkurrencen, idet de oplys-

ninger, som blev drøftet, allerede var tilgængelige for deltagerne, der individuelt kunne drage de samme konklusioner som dem, der var resultatet af møderne. Prisen på udgangsproduktet, valstråd, og prisen på det direkte konkurrerende produkt, rundt betonstål, var således kendt, idet prislisterne for disse produkter, som er omfattet af EKSF-traktaten, i henhold til denne traktats artikel 60 skal offentliggøres. Selv om der ikke var blevet udvekslet oplysninger, kunne producenterne individuelt have fastlagt den ideelle pris for armeringsnet.

61 Sagsøgeren har videre anført, at de priser, der blev diskuteret på møderne, ikke var bindende, men alene vejledende, og at de aldrig blev brugt.

62 Kommissionen har anført, at man på møderne gik længere end en informationsudveksling, således som det fremgår af mødereferaterne, hvoraf store dele er citeret i 84.-111. betragtning til beslutningen. Formålet med møderne var ifølge Kommissionen med faste mellemrum at fastsætte mindstepriser. At disse priser ikke altid blev overholdt er uden betydning for kvalificeringen af møderne. Der var tale om et priskartel, der som sådant på grund af sit formål er forbudt efter traktatens artikel 85.

63 Endvidere har Kommissionen anført, at formålet med den informationsudveksling, der fandt sted på møderne, således som sagsøgeren har fremstillet det, nøjagtigt svarer til det, Domstolen har anset for forbudt efter traktatens artikel 85, nemlig »på forhånd at udelukke usikkerheden vedrørende deres konkurrenters fremtidige adfærd« (dom af 16.12.1975, forenede sager 40/73-48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1663).

64 Endelig har Kommissionen anført, at selv om konkurrencemargenen med hensyn til prisen på armeringsnet var begrænset, var der dog en konkurrencemargen, som ikke var ubetydelig, og som kunne påvirkes af aftaler mellem virksomheder.

Rettens bemærkninger

65 Retten finder, at det klart fremgår af den lange række dokumenter, der er nævnt i 84.-112. betragtning til beslutningen, at de møder, sagsøgeren deltog i, havde et konkurrencebegrænsende formål.

66 I modsætning til, hvad sagsøgeren har anført, er det således ikke korrekt, at det eneste formål med møderne i Breda og Bunnik var at udveksle oplysninger mellem deltagerne med henblik på at fastlægge det ideelle prisniveau for armeringsnet. Det fremgår derimod klart af mødereferaterne, som er gengivet i de mange telexer, Tréfilunion's agent i Benelux-landene sendte til selskabet (84.-111. betragtning til beslutningen), at formålet med møderne bl.a. var at drøfte markedsforholdene samt forslag og beslutninger vedrørende priserne for de forskellige typer armeringsnet. Disse priser havde karakter af mindstepriser, som skulle overholdes.

67 Det fratager ikke møderne deres konkurrencebegrænsende formål, at priserne ikke måtte være blevet overholdt, eller at prisen på armeringsnet er påvirket af prisen på valstråd og det konkurrerende produkt, rundt betonstål. For det første er det således ikke nødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkning, når det fremgår, således som det er tilfældet med de i beslutningen fastslåede aftaler, at formålet hermed er at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet (Domstolens dom af 11.1.1990, sag C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici mod Kommissionen, Sml. I, s. 45, summarisk offentliggørelse). For det andet var enhver mulighed for effektiv konkurrence på dette område ikke udelukket, selv om prisen på armeringsnet, som sagsøgeren har anført, i stor udstrækning afhænger af prisen på valstråd. Der var således en tilstrækkelig konkurrencemargen til, at der kunne være en effektiv konkurrence på markedet. Aftalerne har derfor mærkbart kunnet påvirke konkurrencen (Domstolens dom af 29.10.1980, forenede sager 209/78-215/78 og 218/78, Van Landewyck m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3125, præmis 133 og 153).

68 Med hensyn til påvirkningen af handelen mellem medlemsstater bemærkes, at det efter traktatens artikel 85, stk. 1, ikke er nødvendigt, at de fastslåede konkurrencebegrænsninger faktisk har påvirket handelen mellem medlemsstater mærkbart, men kun, at det er bevist, at aftalerne kan have haft en sådan virkning (Domstolens af 1.2.1978, sag 19/77, Miller mod Kommissionen, Sml. s. 131, præmis 15).

69 Det må i denne sag fastslås, at de konstaterede konkurrencebegrænsninger kunne dreje handelsstrømmene bort fra den retning, de ellers ville have taget (ovennævnte dom i sagen Van Landewyck m.fl. mod Kommissionen, præmis 172). Formålet med aftalerne var således at afgrænse markederne og muliggøre en kunstig prisstigning på hvert af de pågældende markeder.

70 Det må herefter fastslås, at sagsøgeren, som ikke bestrider at have deltaget i i hvert fald tyve møder, og som deltog i disse uden klart at tage afstand fra deres indhold, tiltrådte aftalerne og dermed overtrådte traktatens artikel 85, stk. 1.

71 Anbringendet bør herefter forkastes.

III — *Det tyske marked*

Den anfægtede retsakt

72 Det anføres i beslutningen (147. betragtning), at sagsøgeren deltog i aftaler vedrørende det tyske marked med det formål at sikre overholdelsen af de priser, der

gjaldt på dette marked. Ifølge beslutningen deltog på den ene side Boël/Trébos og TFE/FBC og på den anden side BStG i disse aftaler (153., 154., og 181. betragtning til beslutningen).

Parternes argumenter

73 Sagsøgeren har bestridt at have deltaget i en aftale vedrørende det tyske marked. Ganske vist afsatte selskabet i 1985 sine produkter i Tyskland til markedsprisen, dvs. den pris, der var fastsat af kartellet, men Kommissionen kan ikke heraf udlede, at der var tale om en samordnet praksis. Selskabet havde således ikke nogen interesse i at sælge til priser, der lå under de tyske, idet det udnyttede kapaciteten fuldt ud, og det kunne derfor ikke forvente en stigning i salget ved at sænke priserne. Endvidere måtte selskabet undgå enhver form for risiko for forstyrrelser fra de tyske producenters og myndigheders side. De tyske myndigheder havde ved Kommissionens beslutning 234/84/EKSF om forlængelse af overvågningsordningen og systemet for produktionskvoter for visse produkter for virksomhederne i jern- og stålindustrien (EFT L 29, s. 1) fået ret til at indgive klage til Kommissionen over eksportører, som skadede de normale handelsstrømme.

74 Endvidere har sagsøgeren bestridt, at det telex, Peters fra Tréfilunion den 11. januar 1984 sendte til Marie, ligeledes fra Tréfilunion (bilag 66 til meddelelsen af klagepunkter, 95. og 113. betragtning til beslutningen), er bevis for, at selskabet deltog i en prisaftale, idet det fremgår heraf, at det møde, som telexet vedrører, ikke førte til en aftale.

75 Med hensyn til notatet af 24. april 1985 (bilag 112 til meddelelsen af klagepunkter, 153. betragtning til beslutningen) har sagsøgeren anført, at det ikke kan ses isoleret, men må vurderes i forhold til telexet af 17. april 1985 (bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter, 153. betragtning til beslutningen). Ifølge sagsøgeren blev FBC-repræsentanternes faglige kunnen i dette telex bragt i tvivl over for koncernledelsen, fordi de ikke solgte til de priser, som kunne opnås på markedet. Den person,

der underskrev notatet af 24. april 1985, var imidlertid interesseret i at styrke sin troværdighed som sælger og benægtede indholdet af telexet af 17. april 1985 samtidig med, at han påstod, at de solgte til markedsprisen.

76 Kommissionen har henvist til, at TFE/FBC faktisk deltog i møderne, hvor de tyske virksomheder var til stede, og hvor salgspriserne på det tyske marked blev drøftet.

77 Med hensyn til telexet af 11. januar 1984 har Kommissionen anført, at dette dokument viser, at der var et effektivt samarbejde om de belgiske producenters priser på det tyske marked, idet de påstod, at de overholdt kartellets priser på det tyske marked, og på denne baggrund klagede de over de tyske producenters priser på Benelux-markedet.

78 Hvad angår telexet af 17. april 1985 og notatet af 24. april 1985 kan Kommissionen ikke tiltræde sagsøgerens forklaring, men har anført, at det er unormalt at skrive til en konkurrent for at meddele ham, at han fører en politik, som vil lede til ruin, og at en sådan adfærd udgør et forbudt samarbejde.

79 Henset til disse beviser for, at der fandtes et effektivt samarbejde om priserne, er sagsøgerens forsøg på at forklare, hvorfor selskabet indtog en bestemt adfærd på markedet, ifølge Kommissionen ikke tilstrækkelige til at godtgøre, at der ikke forelå en overtrædelse af traktatens artikel 85.

80 Endvidere har Kommissionen anført, at sagsøgerens betragtninger vedrørende risikoen for forstyrrelser ikke kan tiltrædes, idet beslutning 234/84 af 31. januar 1984 kun finder anvendelse på produkter, som henhører under EKSF-traktaten, og armeringsnet er omfattet af EØF-traktaten.

81 Med hensyn til sagsøgerens forklaring om, at »selskabet ikke havde nogen interesse i at sælge til priser, der lå under kartellets«, har Kommissionen anført, at dette ikke er en overbevisende forklaring, idet salg til lavere priser klart er en måde at forøge markedsandelen på.

Rettens bemærkninger

82 Retten finder, at Kommissionen med rette har anvendt Peters' telex af 11. januar 1984 til Marie (bilag 66 til meddelelsen af klagepunkter, 95. og 153. betragtning til beslutningen), som indeholder referat af et møde i Breda den 5. januar 1984, som sagsøgeren, Boël/Trébos, BStG, Tréfilarbed, Tréfilunion og andre nederlandske virksomheder deltog i. Det anføres i telexet: »De sædvanlige deltagere kræver af repræsentanterne for BStG, at de ikke skaber uro på markederne i Benelux-landene gennem eksport af betydelige mængder til meget lave priser. Tyskerne henviser heroverfor til, at belgierne (Boël og senest Frère-Bourgeois) eksporterer sammenlignelige mængder til Tyskland. Belgierne anfører, at de overholder priserne på det tyske marked, og at man bør tale om markedsandele og ikke mængder udtrykt i tons. Intet konkret blev besluttet.« Telexet viser således, at når de belgiske producenter overholdt de tyske markedspriser, var det som en modydelse for, at BStG begrænsede sin eksport til Benelux-landene, og at selskabet anvendte en mindstepris på dette marked.

83 Det er ligeledes med rette, at der i beslutningen til støtte for Kommissionens vurdering henvises til den tyske sammenslutning Walzstahlvereinigung's telex af 17. april 1985 til Cockerill Sambre (bilag 111 til meddelelsen af klagepunkter). Dette telex vedrører »belgiske leverancer af armeringsnet til Tyskland«, og selv om BStG's deltagelse ikke omtales, viser telexet, at aftalen fandtes. Det bebrejdes i telexet Cockerill Sambre's datterselskab TFE, at selskabet ikke anvendte det generelle prisniveau på det tyske marked (810 DM pr. ton), men tilbød en pris på

770 DM pr. ton. Cockerill Sambre anmodes om at henlede datterselskabet TFE's opmærksomhed på »den positive udvikling i priserne på det tyske marked og tilskynde det til en større disciplin med hensyn til priser«.

84 Med hensyn til den af sagsøgeren påberåbte risiko for forstyrrelser bemærkes, at som Kommissionen med rette har anført, finder beslutning 234/84 af 31. januar 1984 kun anvendelse på produkter henhørende under EKSF-traktaten. Sagsøgeren ville således ikke løbe nogen risiko ved at sælge armeringsnet til priser, der var lavere end kartellets.

85 Med hensyn til argumentet om, at sagsøgeren ikke havde nogen interesse i at sælge til priser, der var lavere end kartellets, fordi dets kapacitet var fuldt udnyttet, bemærkes, at dette forudsætter, hvilket ikke er bevist, at priserne på det tyske marked var lavere end priserne på de øvrige markeder. Sagsøgeren kunne således, hvis priserne på det tyske marked havde været højere end priserne på de øvrige markeder, og der ikke havde været nogen aftaler, have begrænset sin eksport til de øvrige stater med henblik på at sælge varerne på det tyske marked.

86 Kommissionen findes herefter at have ført tilstrækkeligt bevis for, at sagsøgeren deltog i aftaler på det tyske marked, der havde til formål at sikre overholdelsen af priserne på dette marked.

87 Sagsøgerens anbringende bør derfor forkastes.

Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 17

I — *Manglende individualisering af kriterierne for fastlæggelse af overtrædelsernes grovhed*

Parternes argumenter

88 Sagsøgeren har for det første anført, at Kommissionen ved at pålægge én enkelt bøde for tre forskellige overtrædelser har gjort det umuligt for selskabet at vurdere, om beslutningen er korrekt for så vidt angår overtrædelsernes grovhed og varighed. Ifølge Domstolens dom af 7. juni 1983 (forenede sager 100/80-103/80, Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825) er det korrekt at pålægge én enkelt bøde, når de forskellige overtrædelser kan anses for én samlet tilsidesættelse, men dette gælder ikke, når der som i det foreliggende tilfælde er tale om en helhed af forskellige overtrædelser med forskellige deltagere, således som det også fremgår af 22. betragtning til beslutningen. Sagsøgeren finder, at Kommissionen herved har tilsidesat begrundelsespligten i henhold til traktatens artikel 190.

89 For det andet har sagsøgeren anført, at der ikke i beslutningen er taget hensyn til de særlige forhold i hver enkelt af de berørte virksomheders adfærd, navnlig ikke sagsøgerens. I beslutningens artikel 1 sammenblandes alle overtrædelser, og der er ikke engang en sondring på grundlag af karakteren og varigheden af samt de særlige forhold i forbindelse med hver enkelt virksomheds deltagelse. Kommissionen har ikke præciseret, hvor lang tid sagsøgeren deltog i aftalerne på det franske marked i 1983-1984 eller i aftalerne på det tyske marked. Endelig har sagsøgeren anført, at det forhold, at selskabet er blevet pålagt en bøde, som i procent af omsætningen med hensyn til det pågældende produkt er lavere end den, der er pålagt andre virksomheder, ikke er tilstrækkeligt til at vise, at der er taget hensyn til alle de formildende omstændigheder, som forelå i relation til selskabet.

90 Kommissionen har heroverfor anført, at den ikke har pålagt en enkelt bøde for tre særskilte overtrædelser, idet der ikke er tale om særskilte aftaler, men som anført i 22. betragtning til beslutningen om et kompleks af aftaler, som samlet har ført til regulering af en væsentlig del af fællesmarkedet. Virksomhederne deltog således på samme tid i flere aftaler på særskilte geografiske delmarkeder, således at resultatet på et givet tidspunkt var en opdeling af Fællesskabets marked. TFE/FBC deltog i 1984 samtidig i en aftale på det franske marked, i en aftale på markedet i Beneluxlandene og i en aftale på det tyske marked. Ifølge Kommissionen kan sagsøgeren ikke påberåbe sig dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, idet Domstolen i denne dom fandt »det ufornødent at udtale sig om, hvorvidt der eventuelt findes fællesskabsretlige principper vedrørende sammenlægning af bøder, som pålægges for flere særskilte overtrædelser«.

91 Endvidere har Kommissionen anført, at den for hver enkelt overtrædelse har angivet den varighed og grovhed, der er lagt til grund. For så vidt angår varigheden har Kommissionen i beslutningen klart redegjort for varigheden af sagsøgerens deltagelse i de forskellige aftaler. Ifølge Kommissionen har den fuldt ud taget hensyn til de særlige forhold i forbindelse med sagsøgerens adfærd i 200. og følgende betragtninger til beslutningen. Det er på grundlag af disse faktorer, at Kommissionen har pålagt sagsøgeren en bøde svarende til 2,5% af omsætningen på det relevante marked (armeringsnet i det oprindelige Fællesskab med seks medlemsstater), mens procentsatsen for andre deltagere i kartellet er på 3, 3, 15 og endda 3,6.

Rettens bemærkninger

92 Det bemærkes, at Kommissionen ifølge fast retspraksis kan pålægge en samlet bøde for forskellige overtrædelser (jf. i denne forbindelse Domstolens dom i sagen Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, a.st., dom af 14.2.1978, sag 27/76, United

Brands mod Kommissionen, Sml. s. 207, og i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, a.st.). Dette gælder så meget mere, når de overtrædelser, der fastslås i beslutningen, som i dette tilfælde har haft den samme type adfærd på de forskellige markeder for øje, bl.a. fastsættelse af priser og kvoter og informationsudveksling, og når deltagerne i overtrædelserne i stort omfang var de samme virksomheder. Det kan i denne forbindelse ikke lades ude af betragtning, at sagsøgeren på et givet tidspunkt deltog i aftaler på flere markeder som det franske og tyske marked og markedet i Benelux-landene.

93 Endvidere må det understreges, at det forhold, at der er pålagt en samlet bøde, ikke har gjort det umuligt for sagsøgeren at vurdere, om Kommissionen har bedømt grovheden og varigheden af overtrædelserne korrekt. Sagsøgeren læser således beslutningen på en måde, hvorved en del af denne kunstigt udskilles, men beslutningen udgør et hele, og hver del må læses i lyset af de øvrige dele. Retten finder, at beslutningen set under ét giver sagsøgeren de oplysninger, der er nødvendige, for at selskabet har kunnet få kendskab til de forskellige overtrædelser, der gøres gældende over for det, og de særlige omstændigheder vedrørende selskabets adfærd. Sagsøgeren har navnlig fået de nødvendige oplysninger om varigheden af selskabets deltagelse i de forskellige overtrædelser.

94 Endvidere må det fastslås, at sagsøgeren ikke har fremført tilstrækkelige oplysninger til at godtgøre, at der — under hensyntagen til varigheden og den særlige grovhed af de overtrædelser, som er fastslået i forhold til selskabet — ikke i beslutningen er taget hensyn til alle de formildende omstændigheder, der gjorde sig gældende med hensyn til selskabet, set i forhold til de øvrige virksomheder, som ved beslutningen blev pålagt en bøde. Det bemærkes derimod, at Kommissionen i sit skriftlige svar på Rettens spørgsmål har oplyst, at det i forhold til sagsøgeren blev anset for en formildende omstændighed, at selskabets deltagelse i overtrædelserne var begrænset til handlinger, som havde interesse for selskabet.

95 Sagsøgerens anbringende bør herefter forkastes, for så vidt det ligger ud over anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 85.

II — *Fejl med hensyn til valg af omsætning ved udmålingen af bøden*

Parternes argumenter

96 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen med urette har anvendt selskabets omsætning med hensyn til armeringsnet ved udmålingen af den bøde, der er pålagt selskabet. En væsentlig del af selskabets omsætning er således opnået ved salg af specialnet, som efter deres karakter ikke kan være genstand for en aftale, og denne del af omsætningen skulle ikke være indgået i selskabets omsætning med hensyn til de produkter, som var genstand for aftalerne. Da Kommissionen ikke har taget hensyn til dette forhold, begik den en skønsmæssig fejl i forhold til de bøder, som blev pålagt de øvrige virksomheder.

97 Kommissionen har anført, at den kun tog hensyn til omsætningen med hensyn til armeringsnet, selv om den efter Domstolens praksis (ovennævnte dom i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen og dom af 8.2.1990, sag C-279/87, Tipp-Ex mod Kommissionen, Sml. I, s. 261, præmis 39) kunne tage hensyn til virksomhedens samlede omsætning. Da den valgte at anvende omsætningen vedrørende det pågældende produkt, var Kommissionen ikke forpligtet til at undtage den del af omsætningen, som vedrørte specialnet. Selv om specialnet udgør et delmarked inden for markedet for armeringsnet, udgør de ikke et særskilt marked (tredje betragtning til beslutningen).

Rettens bemærkninger

98 Retten finder, at Kommissionen ved udmålingen af den bøde, der er pålagt sagsøgeren, med rette har taget hensyn til sagsøgerens omsætning vedrørende alle for-

mer for armeringsnet, herunder specialnet, idet denne omsætning giver et indtryk af overtrædelsens omfang (ovennævnte dom i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 121). Det kan således ikke bestrides, at overtrædelsen måtte have og har haft indflydelse på prisen på specialnet, som ikke er et særskilt marked i forhold til markedet for de øvrige former for armeringsnet.

99 Anbringendet bør derfor forkastes.

100 Da Kommissionen ikke har ført tilstrækkeligt bevis for, at sagsøgeren deltog i en aftale med det formål at begrænse eksporten fra Tyskland til Benelux-landene, finder Retten, der har fuld prøvelsesret, at den bøde på 315 000 ECU, der er pålagt sagsøgeren, bør nedsættes med en femtedel til 252 000 ECU.

Sagens omkostninger

101 I henhold til artikel 87, stk. 2, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Retten kan imidlertid i henhold til artikel 87, stk. 3, fordele sagens omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter. Da sagsøgeren til dels har fået medhold, og begge parter har påstået den anden part tilpligtet at betale sagens omkostninger, finder Retten, at sagsøgeren bør betale sine egne omkostninger og tre femtedele af Kommissionens.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Første Afdeling)

1) Artikel 1 i Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet) annulleres, for så vidt det heri forudsættes, at sagsøgeren deltog i en aftale med det formål at begrænse eksporten fra Tyskland til Benelux-landene.

2) Den bøde, der er pålagt sagsøgeren ved beslutningens artikel 3, fastsættes til 252 000 ECU.

3) I øvrigt frifindes Kommissionen.

4) Sagsøgeren bærer sine egne omkostninger og tre femtedele af Kommissionens.

5) Kommissionen bærer to femtedele af sine egne omkostninger.

Kirschner Bellamy Vesterdorf

García-Valdecasas Lenaerts

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. april 1995.

H. Jung

Justitssekretær

H. Kirschner

Afdelingsformand

Indhold

Sagens faktiske omstændigheder ..... II - 950

Retsforhandlinger ..... II - 956

Parternes påstande ..... II - 957

Realiteten ..... II - 957

Anbringendet om tilsidesættelse af traktatens artikel 85, stk. 1: beviset for aftalerne ..... II - 958

I — Det franske marked ..... II - 958

A — Perioden 1981-1982 ..... II - 958

Den anfægtede retsakt ..... II - 958

Parternes argumenter ..... II - 958

Rettens bemærkninger ..... II - 960

B — Perioden 1983-1984 ..... II - 962

Den anfægtede retsakt ..... II - 962

Parternes argumenter ..... II - 962

Rettens bemærkninger ..... II - 964

II — Benelux-markedet ..... II - 967

A — Aftalerne om kvoter ..... II - 967

Den anfægtede retsakt ..... II - 967

Parternes argumenter ..... II - 968

Rettens bemærkninger ..... II - 969

B — Aftalerne om priser ..... II - 970

Den anfægtede retsakt ..... II - 970

Parternes argumenter ..... II - 970

Rettens bemærkninger ..... II - 972

III — Det tyske marked ..... II - 973

Den anfægtede retsakt ..... II - 973

Parternes argumenter ..... II - 974

Rettens bemærkninger ..... II - 976

Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 17 ..... II - 978

I — Manglende individualisering af kriterierne for fastlæggelse af overtrædelsernes grovhed ..... II - 978

Parternes argumenter ..... II - 978

Rettens bemærkninger ..... II - 979

II — Fejl med hensyn til valg af omsætning ved udmålingen af bøden ..... II - 981

Parternes argumenter ..... II - 981

Rettens bemærkninger ..... II - 981

Sagens omkostninger ..... II - 982